

ЛЕКЦІЯ № 1.

РОЛЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ
ПРОДОВОЛЬЧІЙ БЕЗПЕЦІ

1. Євроінтеграція та роль України в глобальній продовольчій безпеці

2. Продовольча безпека світу в контексті війни в Україні: дослідження ФАО ООН

3. Зарубіжний досвід регулювання продовольчого забезпечення

4. Екоцид природніх умов України

1. Євроінтеграція та роль України в глобальній продовольчій безпеці

Цікаві факти

Кожні 10 секунд від голоду помирає дитина

1 з 9 людей лягає спати голодним

Близько 9 мільйонів людей щороку помирають від голоду та спричинених голодом захворювань. Це більше, ніж від СНІДу, малярії та туберкульозу разом узятих.

24% населення світу проживає в районах, де немає продовольчої безпеки.

1 000 000 000 000 доларів США - економічні наслідки глобальних харчових відходів

1 081 220 362 Тони їжі втрачено або витрачено у всьому світі цього року

для виробництва 1 кілограма шоколаду потрібно 24 000 л води

500 мільйонів людей постійно стикаються з гострою нестачею води.

Зміна клімату посилить продовольчу безпеку

Продовольча безпека –
захищеність життєвих інтересів
людини, яка виражається у
гарантуванні державою
безперешкодного економічного
доступу людини до продуктів
харчування з метою підтримання
її звичайної життєдіяльності.

Аспекти продовольчої безпеки

Соціальний аспект

охоплює питання платоспроможного доступу населення до продовольства, однакових умов соціального забезпечення для всіх груп населення незалежно від виду трудової діяльності та місця проживання тощо

Сільсько-господарський аспект

показує використання аграрного потенціалу країни у виробництві необхідних обсягів сільськогосподарської сировини та продовольства

Продовольчий аспект

визначає рівень забезпечення країни продовольством, у т. ч. власного виробництва, обсяги необхідних резервів продуктів харчування і сільськогосподарської сировини, а також фізіологічні та платоспроможні межі попиту на продукти харчування на внутрішньому ринку

Зовнішньо-торгівельний аспект

відображає взаємозв'язок світового і внутрішніх сільськогосподарських ринків, що характеризується показниками обсягів імпорту і експорту кожного із продуктів; балансами ввезення і вивезення; цінами; кон'юнктурою

Агро-промисловий аспект

дозволяє зробити аналіз матеріально-технічної бази сільського господарства, спланувати необхідні потужності, переробку сировини тощо

Складові продовольчої безпеки

На рівні окремої особи,
місцевості, регіону, країни

Індикатори продовольчої безпеки

№	Індикатор	Як визначається	Формула	Складові	Граничний (пороговий) критерій
1	Добова енергетична цінність раціону людини	сума добутків одиниці маси окремих видів продуктів, які споживаються людиною протягом доби, та їх енергетичної цінності	$P = \sum M_i \cdot C_i$	P - енергетична цінність добового раціону людини; i - вид продукту харчування; M _i - маса i-го продукту, спожитого однією i особою; C _i - енергетична цінність одиниці маси i-го продукту	2500 ккал на добу, при цьому 55 % добового раціону повинне забезпечуватися за рахунок споживання продуктів тваринного походження
2	Забезпечення раціону людини основними видами продуктів	співвідношення між фактичним споживанням окремого продукту та його раціональною нормою	$C = \frac{сф}{ср}$	C - індикатор достатності споживання окремого продукту; сф - фактичне споживання окремого продукту на одну особу за рік; ср - раціональна норма споживання окремого продукту на одну особу за рік, погоджена з МОЗ;	
3	Достатність запасів зерна у державних ресурсах	співвідношення між обсягами продовольчого зерна у державному продовольчому резерві та обсягами внутрішнього споживання населенням хліба і хлібопродуктів у перерахунку на зерно	$Z = \frac{H}{X} 100\%$	Z - індикатор забезпечення зерновими продовольчими ресурсами; H - наявність продовольчого зерна у державному продовольчому резерві; X - середньорічне внутрішнє споживання хліба і хлібопродуктів у перерахунку на зерно;	17-% рівень, що відповідає 60 дням споживання

Індикатори продовольчої безпеки

4	Економічна доступність продуктів	частка сукупних витрат на харчування у загальному підсумку сукупних витрат домогосподарств	$E = \frac{V_x}{\overline{V_c}} 100\%$	<p>E - індикатор економічної доступності продуктів; V_x - витрати населення на харчування за рік; V_c - сукупні витрати населення за рік;</p>	60-% рівень
5	Диференціація вартості харчування за соціальними групами, що відстежується в динаміці	співвідношення між вартістю харчування 20 % домогосподарств з найбільшими доходами та вартістю харчування 20 % домогосподарств з найменшими доходами	$D = \frac{D_v}{D_m}$	<p>D - індикатор диференціації вартості харчування; D_v - показник вартості спожитих продуктів у 20 % домогосподарств з найбільшими доходами; D_m - показник вартості спожитих продуктів у 20 % домогосподарств з найменшими доходами;</p>	
6	Ємність внутрішнього ринку окремих продуктів, що відстежується в динаміці та визначається у натуральному виразі	добуток споживання певного продукту та середньорічної чисельності населення	$\epsilon = \Phi_i \cdot \text{Ч}_i$	<p>Є - ємність внутрішнього ринку і-го продукту; і - вид і продукту; Φ_і - річне середньодушкове споживання і-го продукту; Ч_і - середньорічна чисельність населення;</p>	
7	Продовольча незалежність за окремим продуктом	співвідношення між обсягом імпорту окремого продукту у натуральному виразі та ємністю його внутрішнього ринку	$P = \frac{I_i}{\epsilon_i} 100\%$	<p>P - частка продовольчого імпорту і-го продукту; і - вид і продукту харчування; I_і - імпорт і-го продукту; Є_і - ємність внутрішнього ринку і-го продукту.</p>	30-% рівень

Основні законодавчо- нормативні документи

- **Про державну підтримку сільського господарства України** : Закон України від 24 червня 2004 р.
- **Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану** : Закон України від 24 березня 2022 р. № 2145 (спрямований на спрощення чинних процедур надання у користування земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, невитребуваних, нерозподілених земельних ділянок, а також земельних ділянок, що залишилися у колективній власності, в умовах, коли не функціонують Державний земельний кадастр та Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень),
- **Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів** : Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР,
- **Про внесення змін до Порядку відомчої реєстрації та зняття з обліку тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів** : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 р. № 434,
- **Про затвердження форми книги реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану** : Наказ Мінагрополітики України від 11 квітня 2022 р. № 219,
- **Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану** : Наказ Міндовкілля України від 4 квітня 2022 р. № 167,
- **Про стан забезпечення продовольчої безпеки** : Рішення РНБО, затверджене Указом Президента України від 9 жовтня 2023 року № 681/2023 тощо.

Заходи з тимчасової лібералізації торгівлі з Україною

6 червня 2023 року строком на 1 рік набув чинності *Регламент Європейського Парламенту та Ради № 2023/1077 від 31 травня 2023 року* про продовження ЄС ще на рік заходів з тимчасової лібералізації торгівлі з Україною, які охоплюють скасування усіх мит, квот і торговельних захисних обмежень щодо українського експорту, відповідно до Регламенту Європейського Парламенту та Ради № 2022/870 від 30.05.2022, щодо:

1. Скасування всіх митних зборів відповідно до Розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її державами-членами, з іншої сторони, про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, зокрема щодо:
 - фруктів та овочів, які підпадають під дію системи вхідних цін;
 - сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, які підпадають під дію тарифних квот;
 - промислових товарів, мита на які припинили діяти ще з 1 січня 2023 року.
2. Зупинення справляння антидемпінгового мита на імпорт, що походить з України на дату набрання чинності цим Регламентом.
3. Застосування єдиних правил імпорту (захисних заходів) щодо імпорту походженням з України.

Заходи з тимчасової лібералізації торгівлі з Україною

Зазначені заходи з лібералізації торгівлі, у свою чергу, зобов'язують Україну дотримуватись низки наступних умов:

- дотримання правил походження товарів та відповідних процедур в рамках Угоди про асоціацію;
- утримання від будь-яких нових обмежень на імпорт з ЄС, включаючи як застосування нових мит чи інших заходів, так і посилення існуючих обмежень (окрім зумовлених необхідністю в умовах війни);
- виявлення Україною поваги до демократичних принципів, прав людини та основних свобод, верховенства права, а також здійснення належних заходів щодо боротьби з корупцією та протиправною діяльністю, передбачених статтями 2, 3 та 22 Угоди про асоціацію.

У випадку порушення Україною правил, ЄС залишає за собою право провести розслідування та за результатами повністю або частково зупинити дію преференцій.

Окрім цього, з огляду на збільшення імпорту деяких сільськогосподарських товарів з України до ЄС, а також пов'язане з цим занепокоєння окремих держав-членів ЄС, оновлений Регламент містить положення щодо можливості застосування спеціального захисного механізму для підтримки ринку ЄС у разі наявності такої необхідності.

Відповідно до Регламенту, прискорені спеціальні захисні процедури застосовуватимуться на основі регулярного моніторингу з можливістю потенційного повторного запровадження митних зборів щодо визначених категорій товарів.

Завдання

можливості глобального експорту, які вже має ЄС завдяки широкій мережі торговельних угод: їх понад 50 від Австралії до Аргентини, з третіми країнами світу

моніторинг регуляторних і політичних змін у ЄС в частині агросектору, кліматичної політики, сталого розвитку, а також будь-яких інших дотичних до сільського господарства сфер

ґрунтова підготовка українського агросектору до майбутніх передвступних перемовин з ЄС у частині аграрного сектору, його інтеграції до ЄС, адаптації законодавства

діалог із ЄС щодо підтримки України у відбудові після війни - інструмент Ukraine Facility, як він може буде корисним для українського агросектору

безперешкодний доступ до ринків ЄС

доступ до підтримки фермерів у межах політики САП

Рейтинг країн за індексом продовольчої безпеки, 2022 р.

Місце	Країна	Загальна оцінка	Економічна доступність	Фізична доступність	Якість та безпечність	Природні ресурси та стійкість
1	Фінляндія	83,7	91,9	70,5	88,4	82,6
2	Ірландія	81,7	92,6	70,5	86,1	75,1
3	Норвегія	80,5	87,2	60,4	86,8	87,4
4	Франція	80,2	91,3	69	87,7	70,3
5	Нідерланди	80,1	92,7	70,7	84,7	69,2
6	Японія	79,5	89,8	81,2	77,4	66,1
7	Швеція	79,1	91,9	68,3	85	68,3
8	Канада	79,1	88,3	75,7	89,5	60,1
9	Велика Британія	78,8	91,5	71,6	77,6	71,1
10	Португалія	78,7	90	77	79,8	64,5
11	Швейцарія	78,2	89,2	76,8	73,5	69,5
12	Австрія	78,1	91,3	67,1	81,2	69,7
13	США	78,0	87,1	65,1	88,8	69,4
14	Данія	77,8	92,1	63,2	89,1	63,8
15	Нова Зеландія	77,8	91,6	67,7	73,1	75,1
16	Чехія	77,7	91,3	69,4	76,3	70,3
17	Бельгія	77,5	92,6	64,6	88,4	61
18	Коста Ріка	77,4	83	73	79,2	73,3
19	Німеччина	77	87,9	67	79,9	70,8
20	Іспанія	75,7	89	63,1	81,2	66,4
71	Україна	57,9	66,6	48,1	71,3	43,5
105	Судан	42,8	35,2	48,2	53,9	35,7
106	Венесуела	42,6	41,8	36,7	51,5	41,4
107	Нігерія	42	25	39,5	55,6	53,7
108	Бурунді	40,6	32,5	41,4	52,4	38,6
109	Мадагаскар	40,6	39,5	43	34,9	44,9
110	Сьєрра-Леоне	40,5	36,6	35,5	41,8	49,8
111	Ємен	40,1	46,4	26,9	48,7	37,8
112	Гаїті	38,5	32,8	49,6	37,9	34,2
113	Сирія	36,3	32	26,6	50,8	38,4

Рейтинг УКРАЇНИ за індексом продовольчої безпеки, 2022 р.

Україна

Європа | Дохід нижче середнього

2,8%

Поширеність недоїдання

15,9%

Відсоток дітей із затримкою росту

4,1%

Відсоток дітей із недостатньою вагою

26,1%

Поширеність ожиріння

0,78

Індекс людського розвитку

Загальний рахунок

Україна

доступність

Доступність

Якість і безпека

Стійкість і адаптація

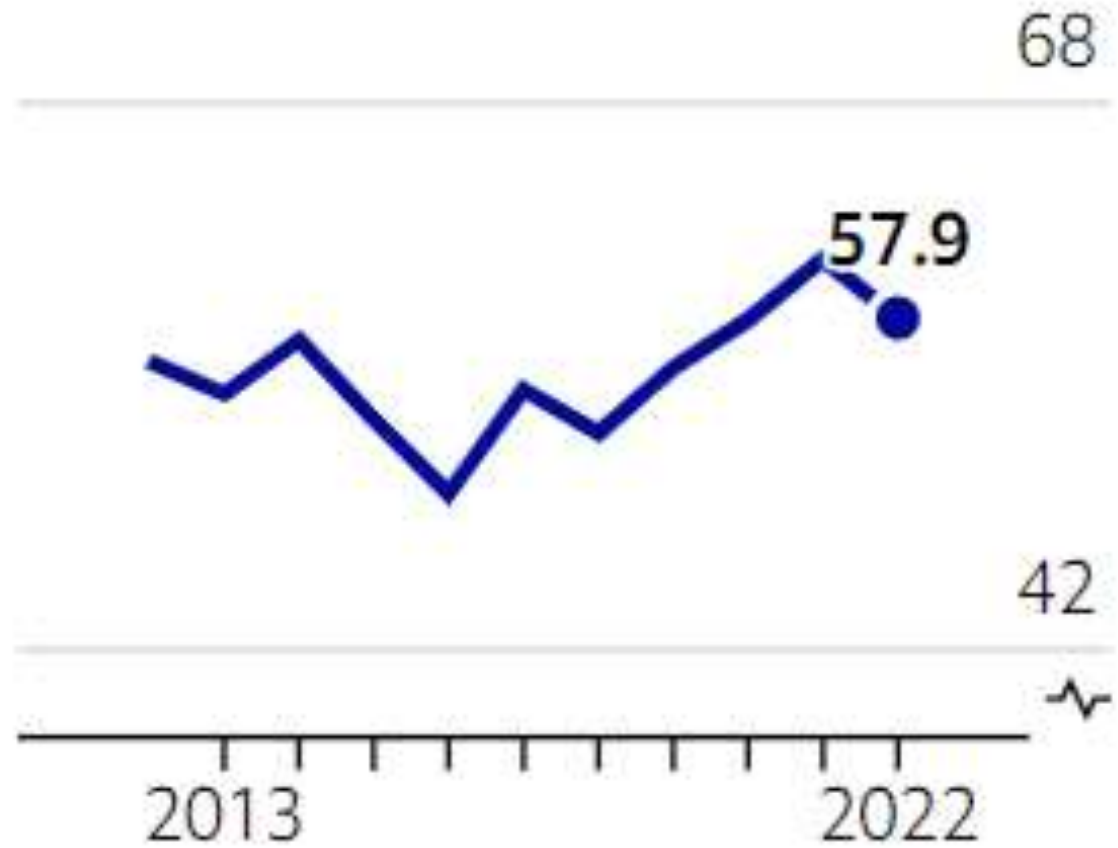

113 100 80 60 40 20 1

← гірше ранг краще →

Динаміка індексу України країн за
індексом продовольчої
безпеки,
2012-2022 р.

Україна

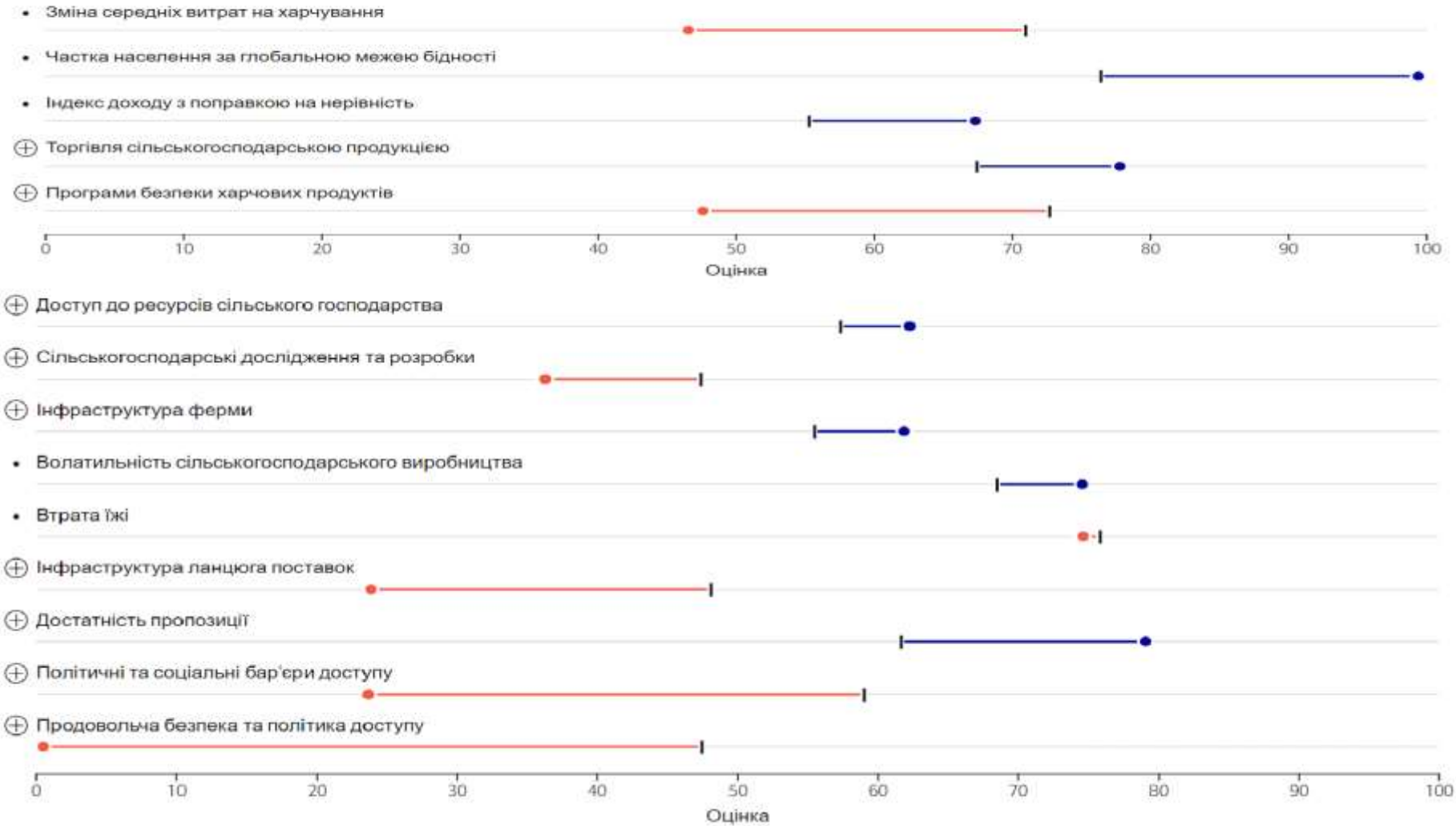

Складова «економічна та фізична доступність», 2022 р.

Доступність

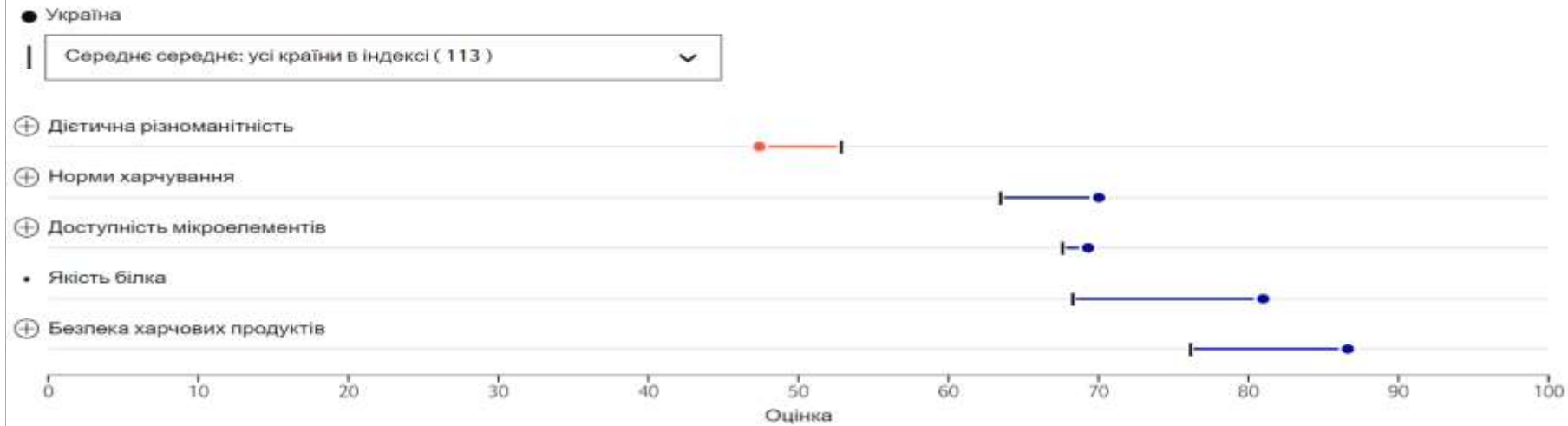
● Україна

Середнє середнє: усі країни в індексі (113)

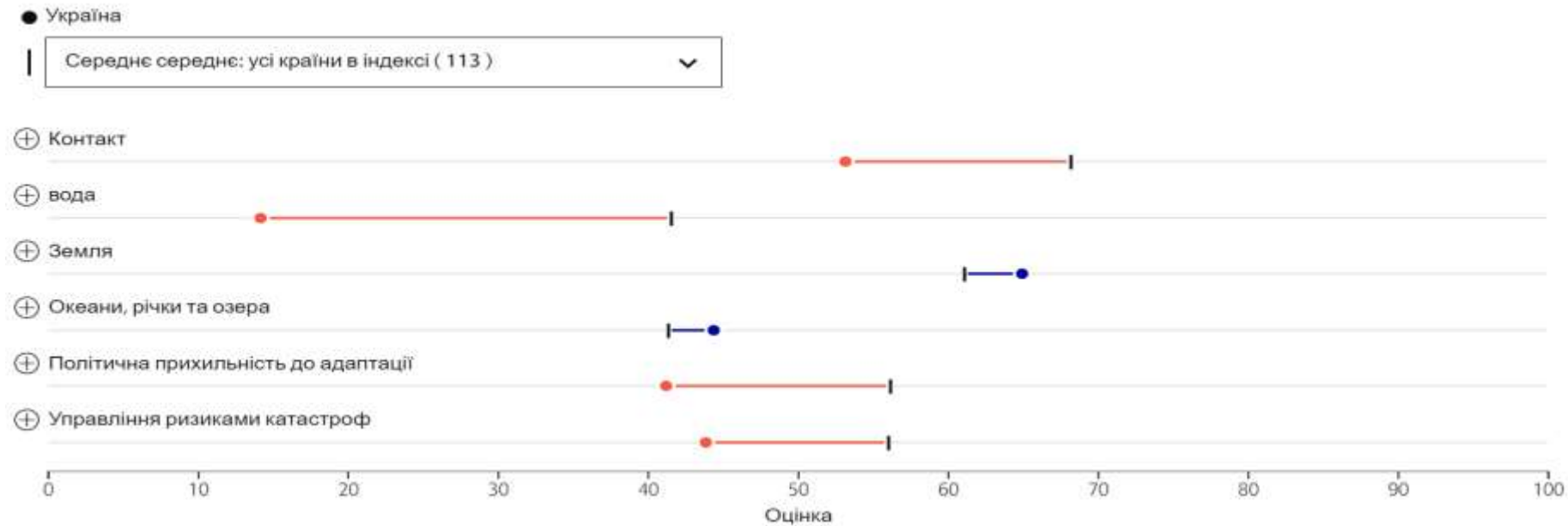

Складові «якість і безпека» та «стійкість та адаптація», 2022 р.

Якість і безпека

Стойкість і адаптація

Рейтинг країн за індексом голоду, 2023 р.

Глобальний показник GHI (Індекс голоду) у 2023 році становить 18,3, що лише трохи нижче за показник GHI у 2015-му – 19,1.

Того року світова спільнота офіційно започаткувала Цілі сталого розвитку, однією з ключових серед них є саме боротьба з голодом. Тобто зараз світ опинився далі від цієї мети, ніж п'ять років тому.

Незважаючи на безпрецедентні виклики та пережиті за два останні роки трагедії, Індекс голоду в Україні 2023 року становить лише 8,2. Показник погіршився, але мінімально з 2015 року, коли він становив 7,1, і все ще значно кращий за результат 2000 року, коли GHI для України досяг 13.

Це відносить країну до «зеленої зони» – держав із показником GHI 0–9,9, для яких загроза голоду мінімальна. Усього таких благополучних країн у світі 50.

Рейтинг країн за індексом продовольчої безпеки, 2023 р.

За оцінками GHI, у **43** країнах голод залишається на рівні, що викликає занепокоєння, при цьому особливо тривожна ситуація спостерігається в **Африці** (на південь від Сахари) і в Південній Азії. У цих двох регіонах – найвищий рівень голоду: GHI 27,0 свідчить про серйозну небезпеку.

Варто зазначити, що обидва регіони утримують антилідерські позиції вже протягом двох десятиліть. І, незважаючи на значний прогрес у 2000–2015 роках, позитивна динаміка з 2015 року майже зупинилася, відбиваючи загальносвітову тенденцію.

Ще у **34** країнах голод вважається серйозним. Список країн із помірними, серйозними чи тривожними показниками GHI зріс – з 18 країн у 2015 році.

За нинішньої траєкторії 58 країн не зможуть досягти навіть низького рівня голоду – а тим більше нульового – до 2030 року.

У **9** країнах спостерігається тривожний рівень голоду: Бурунді, Центральноафриканська Республіка, Мадагаскар, Ємен, Демократична Республіка Конго, Лесото, Нігер, Сомалі та Південний Судан.

Проте є і приклади прогресу. **Сім** країн, чиї показники GHI 2000 року вказували на вкрай тривожний рівень голоду – Ангола, Чад, Ефіопія, Нігер, Сьєрра-Леоне, Сомалі та Замбія, з того часу досягли прогресу.

Ще сім країн домоглися зниження показників GHI на п'ять і більше пунктів порівняно з 2015 і 2023 роками: Бангладеш, Чад, Джибуті, Лаоська Народно-Демократична Республіка, Мозамбік, Непал і Тимор-Лешті.

Рейтинг країн за глобальним індексом голоду, 2023 р.

TABLE 1.1 GLOBAL HUNGER INDEX SCORES BY 2023 GHI RANK

Note: As always, rankings and index scores from this table cannot be accurately compared to rankings

Rank ¹	Country	2000	2008	2015	2023
2023 GHI scores less than 5, collectively ranked 1-20 ²	Belarus	<5	<5	<5	<5
	Bosnia & Herzegovina	9.4	6.5	5.3	<5
	Chile	<5	<5	<5	<5
	China	13.4	7.1	<5	<5
	Croatia	<5	<5	<5	<5
	Estonia	<5	<5	<5	<5
	Georgia	12.1	6.6	<5	<5
	Hungary	6.7	5.6	5.0	<5
	Kuwait	<5	<5	<5	<5
	Latvia	<5	<5	<5	<5
	Lithuania	7.6	5.1	<5	<5
	Moldova (Republic of)	18.6	17.0	<5	<5
	Montenegro	—	5.2	<5	<5
	North Macedonia	7.5	5.3	5.3	<5
	Romania	7.9	5.8	5.1	<5
	Serbia	—	5.8	<5	<5
	Slovakia	7.2	5.7	5.7	<5
	Türkiye	10.1	5.7	<5	<5
	United Arab Emirates	<5	6.8	5.6	<5
Uruguay	7.6	5.3	<5	<5	
21	Uzbekistan	24.2	14.9	5.9	5.0
22	Costa Rica	6.9	<5	<5	5.1
23	Bulgaria	8.6	7.7	7.3	5.4
24	Kazakhstan	11.3	11.0	5.7	5.5
25	Armenia	19.2	11.7	6.3	5.6

🌾 23 000 тонн української кукурудзи вирушило до Африки в межах програми “Grain from Ukraine”.

З України відправлене судно, яке доставить 3 847,9 тонн кукурудзи до Мозамбіку, та 19 179,6 тонн до Малаві.

Українська кукурудза дозволить Всесвітній продовольчій програмі підтримати їжею близько 200 000 тис людей у Мозамбіку та 900 000 людей у Малаві впродовж 3 місяців.

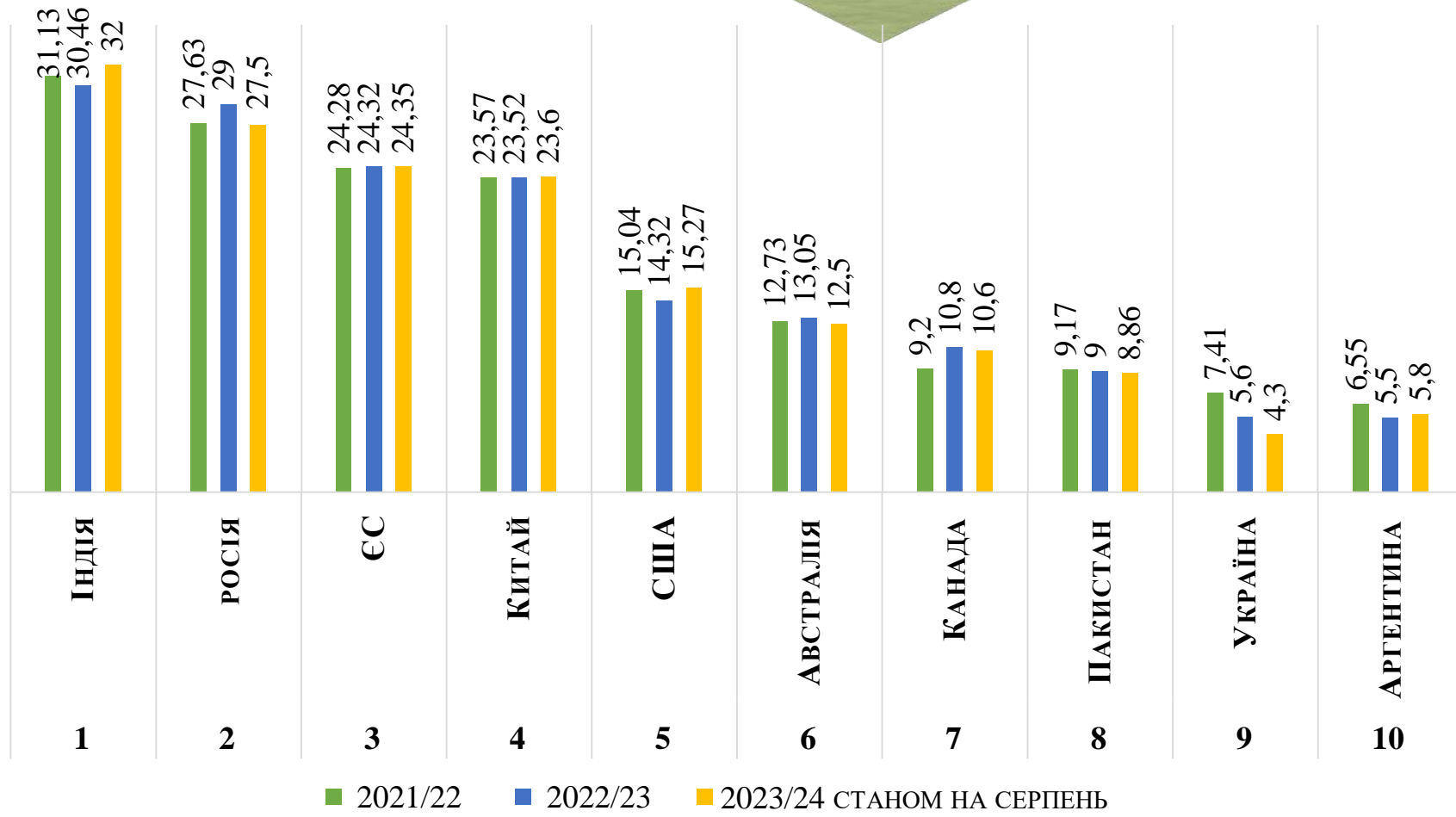
Ця відправка стала можливою завдяки донорським внескам Швеції, Нідерландів, Франції, Південної Кореї та Португалії.

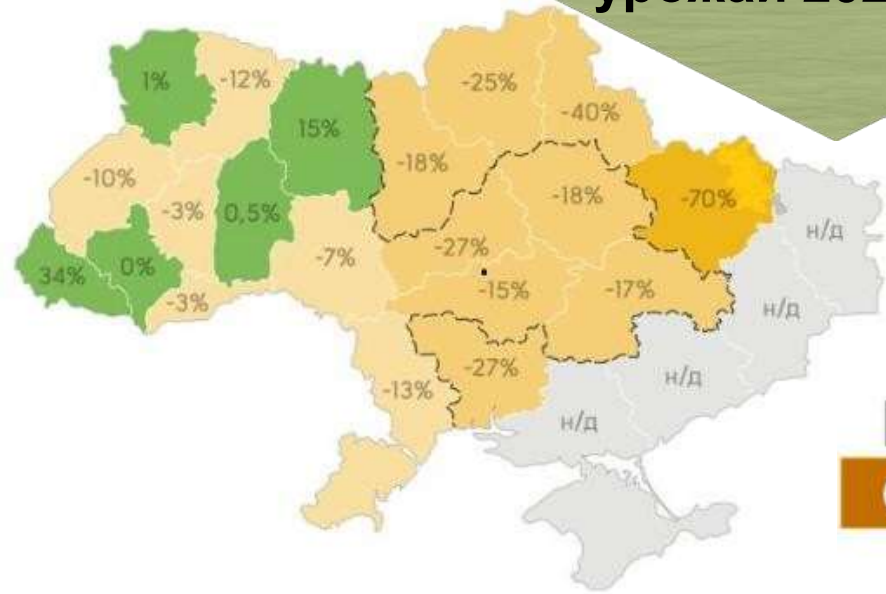
2. Продовольча безпека світу в контексті війни в Україні: дослідження ФАО ООН

Площа посівів під пшеницею, млн. га

Площі засіву під урожай 2022/23 МР

ПОСІВНА – 2023 ОЗИМІ КУЛЬТУРИ

станом на 5.09.2023

Міністерство аграрної політики та продовольства України

699,7 тис. га

площа сівби озимини

654,9

ріпак

42,5

пшениця

1,2

ячмінь

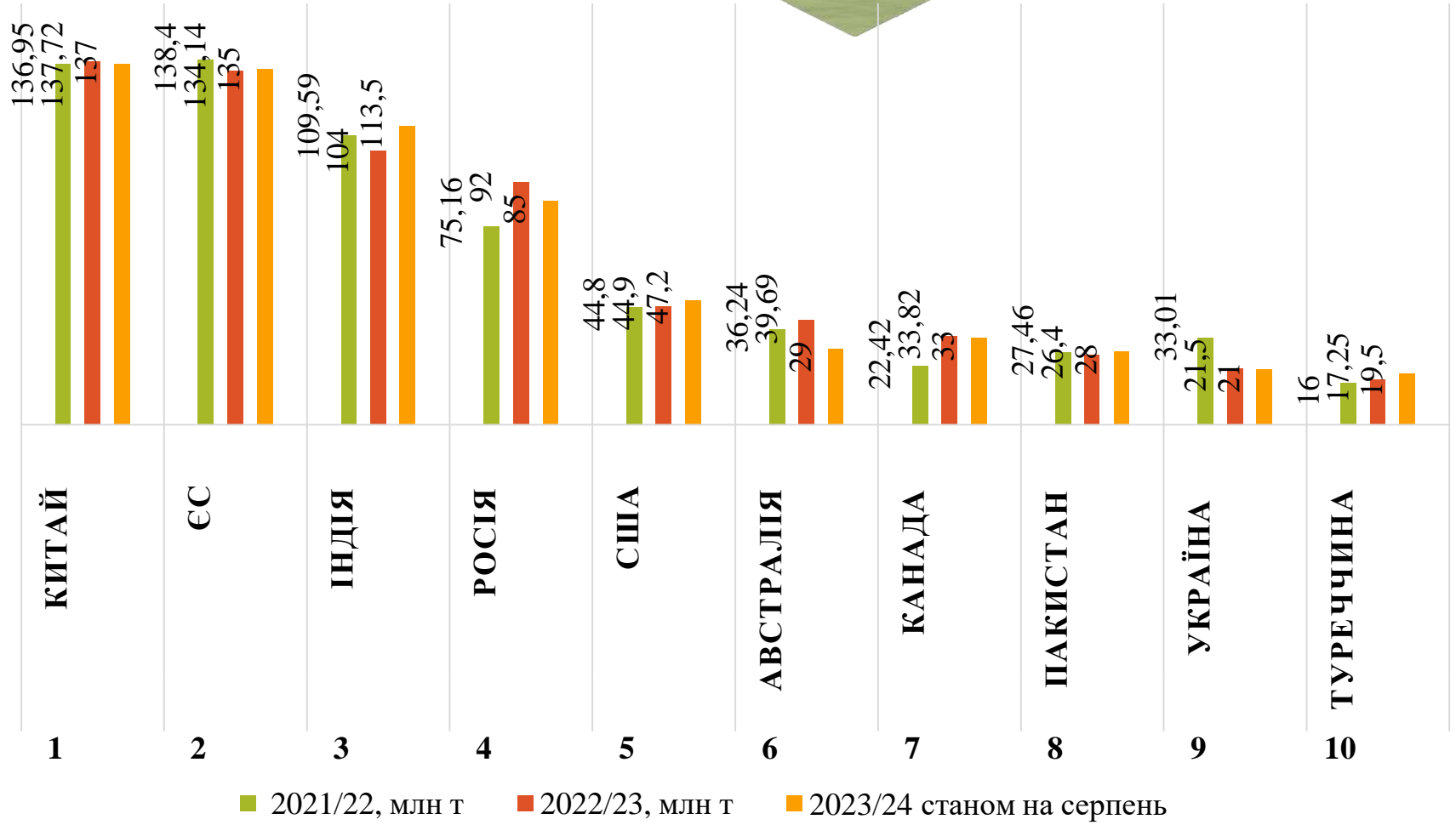

1,1

жито

Обсяги вирощування пшениці, млн/га

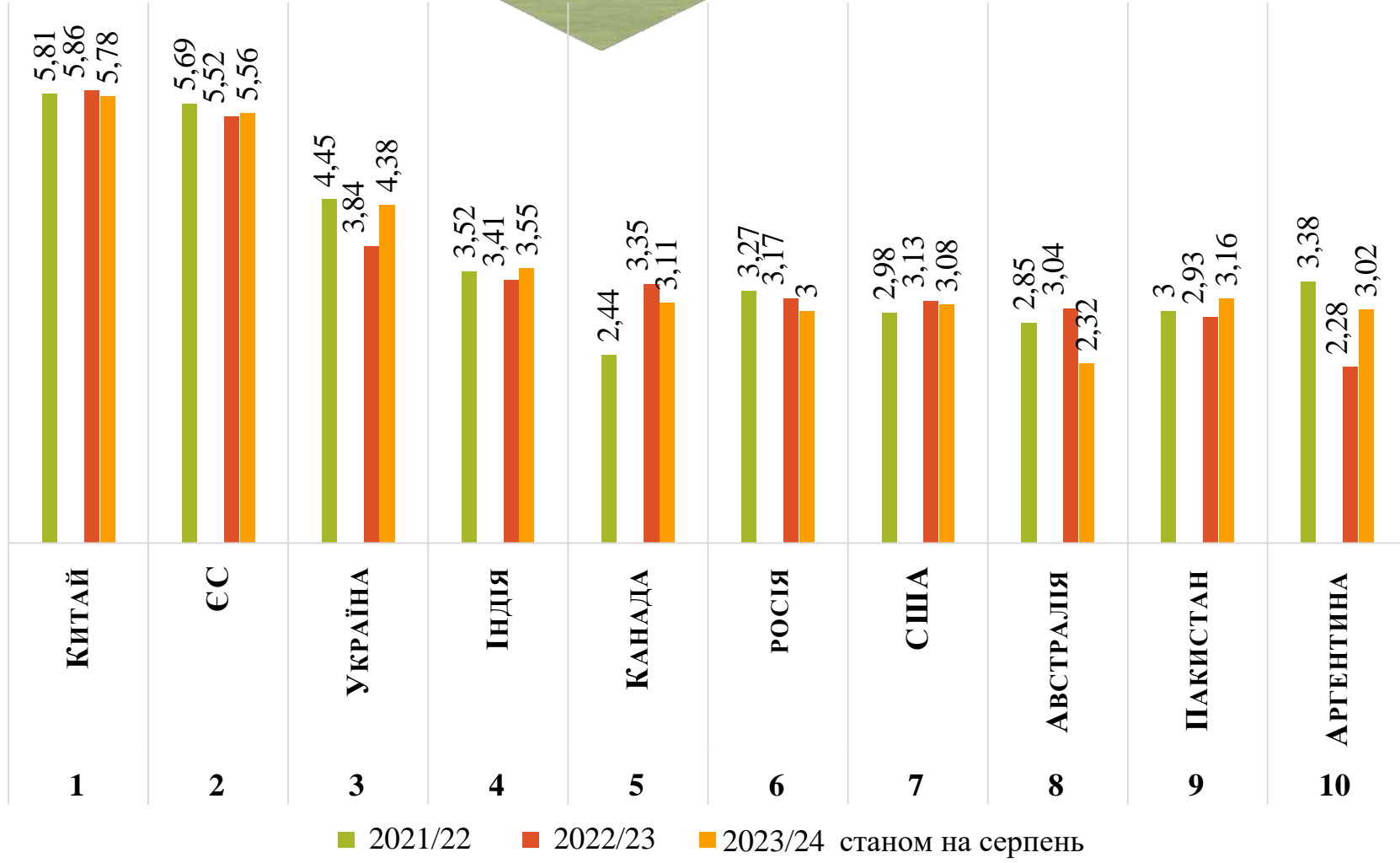
■ 2021/22, млн т

■ 2022/23, млн т

■ 2023/24 станом на серпень

Врожайність пшениці, т/га

Обсяги зібраного врожаю, 2024

Міністерство
аграрної політики та
продовольства України

станом на 30.08.2024

ЖНИВА-2024

28 712 тис. т

намолочено зернових і зернобобових

4 205 тис. т

намолочено олійних

21 763

5 487

909,3

458,5

45,5

29,7

18,3

3 403,9

419,4

381,8

Пшениця

Ячмінь

Інші
зернові

Горох

Просо

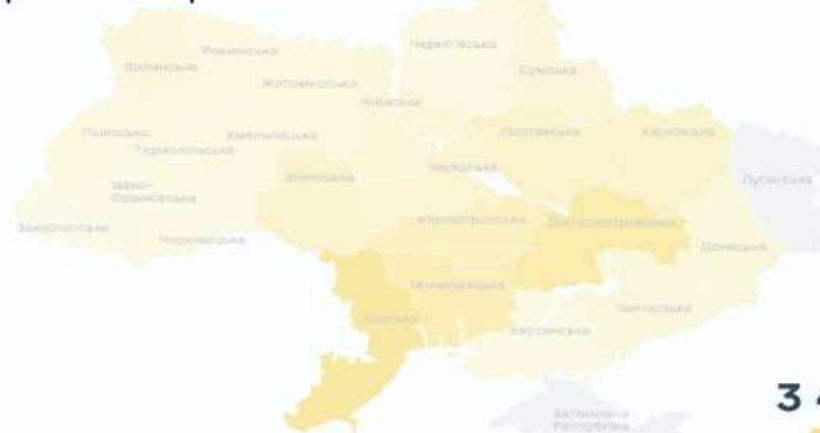
Кукурудза

Гречка

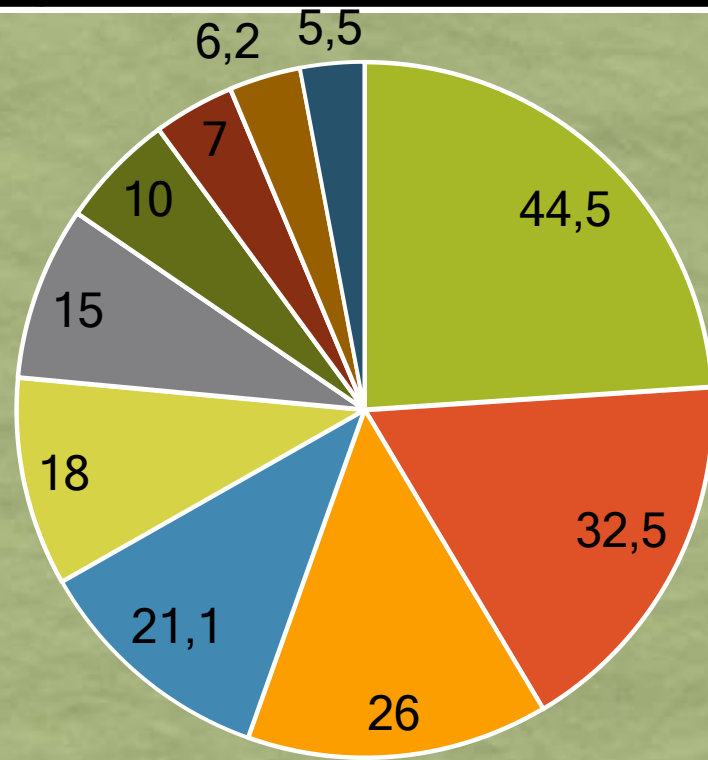
Ріпак

Соняшник

Соя

**ТОП-10 країн експортерів
пшениці в 2022/23
МР**

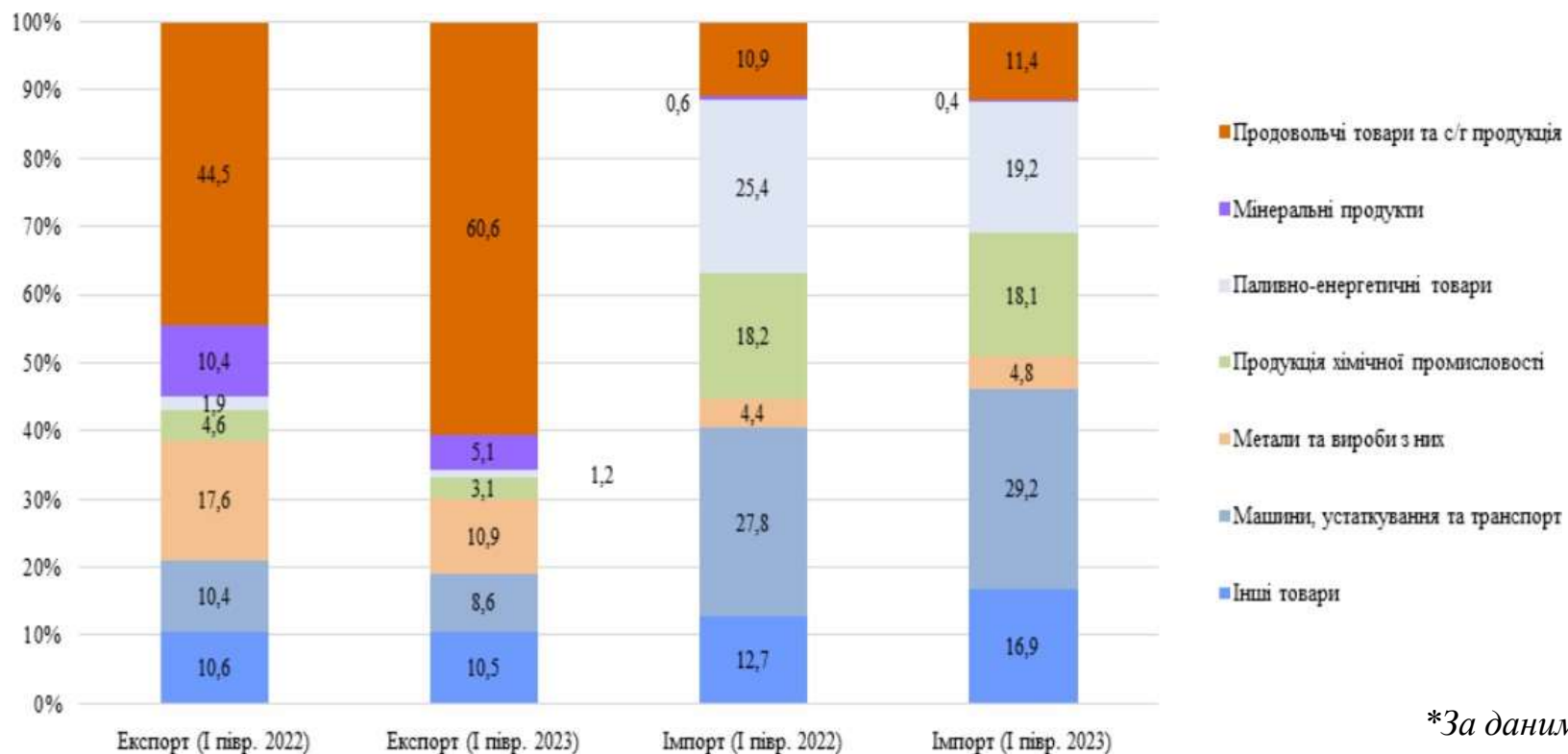
1 росія	2 Австралія	3 Канада	4 США
5 Франція	6 Україна	7 Казахстан	8 Туреччина
9 Німеччина	10 Аргентина		

Товарна структура зовнішньої торгівлі товарами

Товарна структура зовнішньої торгівлі товарами за січень – червень 2023 р.

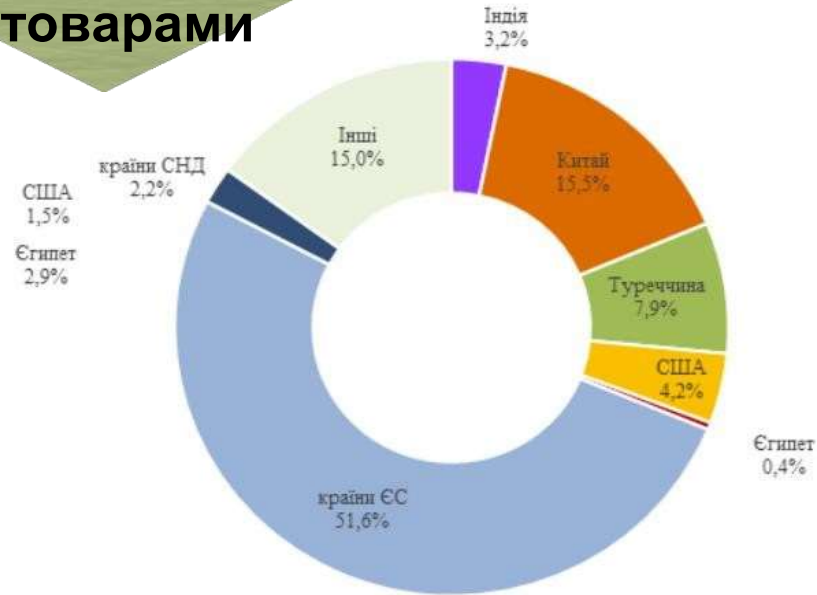
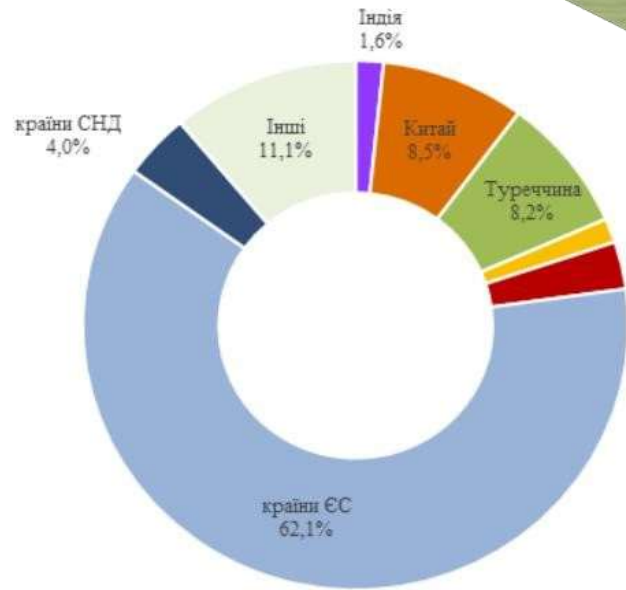
млн дол. США

Код та найменування	2022				2023				Зміни до попереднього періоду		
	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт
Всього	47 939	22 648	25 291	-2 642	49 841	19 407	30 434	-11 027	4%	-14%	20%
1-24 Продовольчі товари та с/г продукція	12 822	10 060	2 762	7 298	15 229	11 761	3 468	8 293	19%	17%	26%

*За даними НІСД

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами

млрд дол. США

Країни	I півріччя 2022 р.				I півріччя 2023 р.				Зміни до попереднього року		
	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт
Усього	47,9	22,6	25,3	-2,6	49,8	19,4	30,4	-11,0	4%	-14%	20%
ЄС	25,0	13,4	11,6	1,8	27,7	12,1	15,7	-3,6	11%	-10%	35%
Китай	5,1	1,6	3,5	-1,9	6,4	1,7	4,7	-3,1	26%	6%	34%
Туреччина	2,5	1,3	1,2	0,1	4,0	1,6	2,4	-0,8	58%	24%	94%
США	1,6	0,4	1,2	-0,7	1,6	0,3	1,3	-1,0	0%	-30%	11%
СНД	5,2	1,5	3,7	-2,3	1,4	0,8	0,7	0,1	-72%	-47%	-82%
Індія	1,0	0,5	0,5	-0,1	1,3	0,3	1,0	-0,6	24%	-36%	77%
Єгипет	0,6	0,5	0,05	0,5	0,7	0,6	0,1	0,4	15%	3%	147%
Інші	7,0	3,5	3,5	0,0	6,7	2,2	4,6	-2,4	-4%	-38%	32%

*За даними НІСД

**Зруйновані сховища на
зерновому терміналі
«Ніка-Терра»**

**Genya Savilov/AFP/Getty Images*

**Публікація Wall Street
Journal,
вересень 2024 р.**

росія та її партнери продали украденого українського зерна на **майже \$1 млрд**

росія наживається на вторгненні в Україну, продаючи вкрадене зерно на глобальному чорному ринку за допомогою «друзів та спонсорів», що дозволяє їй фінансувати подальше розгортання своєї війни. Про це пише Wall Street Journal.

Серед «клієнтів» росії - компанія, пов'язана з Корпусом вартових Ісламської революції та кримський бізнесмен Ганага, чия компанія співпрацює з Сирією, Ізраїлем та ОАЕ.

Загалом українське зерно продають до Ємену та Ірану. Зокрема, Тегеран закуповує ячмінь на 34% нижче за ринкові ціни. Натомість Єгипет, Ізраїль і Ліван припинили закупівлю через незаконне походження товару.

За даними української некомерційної організації Texty, загальна вартість зерна, вивезеного росією з окупованих територій, може сягати \$6,4 млрд.

Загальна сума збитків і втрат для сільськогосподарських підприємств, що обробляють до 250 га, оцінюється в 3,85 млрд доларів США в секторах рослинництва і тваринництва

Приблизно 12 % малих сільськогосподарських підприємств повідомили, що частина їхніх земель потенційно забруднена нерозірваними боєприпасами. Найбільше постраждали прифронтові області, де про це повідомили 32 відсотки респондентів

Майже 90 % малих виробників продукції рослинництва повідомили про зниження доходів, причому понад 70 % з них зафіксували значне або різке зниження – понад 25 %. Дрібні виробники продукції тваринництва постраждали меншою мірою, проте понад 60 % з них повідомили про зниження доходів, зокрема 46 % – про значне або різке зниження

Дрібні фермери, як виявилось, збільшили свої борги порівняно з аналогічним періодом до війни з 6 % у 2021 році до 9 % у 2022 році

Найбільші потреби для продовження виробництва – це забезпечення добривами, паливом та насінням, доступ до кормів або фуражу, поповнення поголів'я тварин та доступ до ринків збуту

55% домогосподарств повідомили про зниження своїх доходів від виробництва сільськогосподарської продукції. З них 30% відзначили різке (на понад чверть) та значне (на понад 50%) зниження доходів

Порушення ланцюжка створення доданої вартості в агропродовольчому секторі також вплинули на виробництво: в середньому 9 % респондентів повідомили, що торговельні посередники зупинили свою діяльність або не змогли закупити більшу кількість продукції

Більшість опитаних виробників стикаються з проблемами доступу до сільськогосподарських ресурсів через високі ціни, брак працівників, нестачу палива або електроенергії для забезпечення роботи сільськогосподарської техніки або навіть відсутність доступу до електроенергії. Крім того, спостерігається обвал ринків сільськогосподарських ресурсів (добрив та насіння), зокрема, у прифронтових областях

Через війну сільські домогосподарства в Україні зазнали близько 2,25 млрд дол. США збитків. З них близько 1,26 млрд дол. збитків завдано у галузі рослинництва та 0,98 млрд дол. - тваринництва

ФАО

ФАО

План реагування для
України на 2023 р.

відновлення продовольчої безпеки
та самозабезпечення в
прифронтових громадах

відновлення критично важливого
сільськогосподарського
виробництва та ланцюгів доданої
вартості

покращення координації та
технічної підтримки функціонування
критично важливих служб харчової
системи

3. Зарубіжний досвід регулювання продовольчого забезпечення

**Етапи еволюції підходів до
виміру продовольчої
безпеки світу**

1940-1950

Утилізація надлишків їжі

1960

Харчування для розвитку

1970

Гарантії продовольства

1980

Розширена продовольча безпека

1990

Свобода від голоду та виснаження

1930-1950pp.

Френк Л. Макдугалл (Frank L. McDougall) з Австралії, влітку 1935 р. опублікував **меморандум про проблеми сільського господарства і здоров'я («The Agricultural and the Health Problems»)**, де представив документ для Ліги Націй щодо недостатності забезпечення людей продовольством

18 травня по 3 червня 1943 р. в готелі міста Хот-Спрінгс, Вірджинія, пройшла **конференція з питань продовольства і сільського господарства**, де були закладені. Взяли участь представники 44 основи для комплексного підходу до визначення та виміру продовольчої безпеки за рахунок диференціації різних її складовихнацій, в числі яких був СРСР

16 жовтня 1945 р. - заснування **Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО)** - міжнародної організації під патронатом ООН

16 грудня 1966 р. резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї Організація Об'єднаних Націй був прийнятий **«Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права»**

Стаття 11

1. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожного на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло, і на неухильне поліпшення умов життя. Держави-учасниці вживуть належних заходів щодо забезпечення здійснення цього права, визнаючи важливе значення в цьому відношенні міжнародного співробітництва, ґрунтованого на вільній згоді.

2. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнаючи основне право кожної людини на свободу від голоду, повинні вживати необхідних заходів індивідуально і в порядку міжнародного співробітництва, які б включали проведення конкретних програм для того, щоб:

а) поліпшити методи виробництва, зберігання і розподілу продуктів харчування шляхом широкого використання технічних і наукових знань, поширення знань про принципи харчування і вдосконалення або реформи аграрних систем так, щоб досягти найбільш ефективного освоєння і використання природних ресурсів, і

б) забезпечити справедливий розподіл світових запасів продовольства відповідно до потреб і з урахуванням проблем країн, як імпортуючих, так і експортуючих продукти.

1960р.

1970р.

Листопад 1974 р. в Римі відбулася **Всесвітня продовольча конференція**, в роботі якої взяли участь представники 134 держав світу

вперше було сформульовано поняття **«продовольча безпека»** («food security») та чітко визначено, що питання продовольчої безпеки стосується всього людства

1980р.

Робота лауреата нобелівської премії з економіки 1998 р.
Амартія Сена «Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation»
(Бідність і голод: есе про права та знедоленість) (1981 р)

недоїдання - хронічна нестача необхідного продовольства для окремих груп людей (особлива увага в роботі приділена важливості врахування гендерного фактора). Це не хронічна нестача продовольства взагалі

ЮНІСЕФ опублікований огляд «*Strategy for Improved Nutrition of Children and Women in Developing Countries*» (*Стратегія покращення харчування дітей і жінок у країнах, що розвиваються*)

доповідь ЮНІСЕФ 1991 р. «*Challenges for Children and Women in 1990's*» (*Виклики для дітей і жінок у 1990-х роках*)

ФАО в 1996 р. зробила акцент на визначення продовольчої безпеки, в якому звертається увага на необхідності забезпечувати всіх людей поживним і безпечним продовольством («safe and nutritious food»), етап позначається як «*свобода від голоду і виснаження*» (malnutrition)

Міжнародний дослідницький інститут продовольчої політики (IFPRI, створений в 1975 р.) використовує термін «*продовольча безпека та безпека харчування*»

1990р.

***Всесвітній продовольчий саміт WFS у листопаді 1996 року:
«Продовольча безпека існує тоді, коли всі люди в будь-який час
мають фізичний, соціальний та економічний доступ до
достатньої кількості безпечної та поживної їжі, яка відповідає
їхнім дієтичним потребам і харчовим перевагам для активного
і зорового життя»***

***Римська декларація про всесвітню продовольчу безпеку 1996 р.
вперше позначила бідність, але не демографічно-ресурсний
дисбаланс в якості загрози продовольчій безпеці на
національному та загальносвітовому рівні***

з 2000р.

Питання харчування населення планети піднімалися на *П'ятдесят третій (в 2000 році)* та *П'ятдесят п'ятій (в 2002 році) сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я, Глобальному форумі з питань продовольства в 2002 році.*

У *вересні 2002 року* в Йоганнесбурзі пройшов *Саміт Тисячоліття*, де було проголошено *8 основних першочергових цілей для розвитку людства до 2015 року*, серед яких забезпечення добробуту та харчування населення спрямовані на викорінення злиднів і голоду і продовольче забезпечення.

25 вересня 2015 року

Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, яка затвердила новий проєкт «**Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року**»

«Цілі сталого розвитку» — ключові напрямки розвитку країн, ухвалені на період від 2015 до 2030 року і нараховують 17 Глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань.

Ціль 2

2 ПОДОЛАННЯ
ГОЛОДУ

«Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, покращення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства»

Organics at a glance
Органіка в Європі

**Регламент (ЄС) 2018/848 щодо
європейського органічного виробництва**

IFOA

Бачення до 2030 р.

Органічне на кожному столі

Чесна гра – Чесна оплата

Удосконалюйте – Надихайте –
Забезпечуйте

European Green Deal Європейська зелена угода

Комюніке «Європейський зелений курс»

Назва: Європейський зелений курс

Дата, номер документа: 11.12.2019, [COM \(2019\) 640 final](#)

Тип документа: Комюніке Європейської Комісії

Додатки: [Дорожня карта](#)

*Напрями Європейського зеленого курсу

Зміна клімату

Енергетика
та енергоефективність

Промислова
стратегія

Стала
мобільність

Біорізноманіття

Нульове
забруднення

Зелене сільське
господарство

Фінанси

ЄС як глобальний
лідер

European Green Deal Європейська зелена угода

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ЗАВДАННЯ

Комюніке започатковує Європейський зелений курс (ЄЗК) – нову стратегію зростання, яка має на меті перетворити ЄС у чесне та процвітаюче суспільство, з сучасною, ресурсно-ефективною та конкурентною економікою.

Основна мета ЄЗК – кліматично нейтральна Європа до 2050 року. Тому всі елементи ЄЗК (нульове забруднення, біорізноманіття, енергетика, транспорт, сільськогосподарська політика, промислова політика тощо) мають завдання, спрямовані на досягнення цієї мети.

Комюніке включає початкову Дорожню карту ключових політик і заходів (разом із датами прийняття), необхідних для досягнення ЄЗК.

Комюніке передбачає:

1. Дії у визначених сферах, спрямовані на досягнення мети Європейського зеленого курсу (наприклад, декарбонізація енергетики, прийняття стратегії з адаптації до зміни клімату, впровадження політики «сталих продуктів», діджиталізація, «хвиля реновацій», запровадження механізму карбонового коригування імпорту тощо).
2. Включення сталості у всі політики ЄС (зелені фінанси, інвестиції, забезпечення справедливого переходу, освіта і навчання тощо).
3. Посилення ЄС як глобального гравця (через різні двосторонні та багатосторонні інструменти, зокрема Паризьку угоду, торговельні угоди, Конвенцію з біорізноманіття тощо).
4. Залучення громадян до кліматичних дій через Європейський кліматичний пакт.

Комюніке – базовий документ, який закладає основи та передбачає основні напрямки розвитку усього ЄЗК.

КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ, ЯКИХ ЄС ПЛАНУЄ ДОСЯГТИ ДО 2030 РОКУ

- скорочення викидів парникових газів ЄС до 2030 року принаймні до 50% - 55% порівняно з 1990 роком;
- принаймні 30% Інвестиційного фонду ЄС піде на боротьбу зі зміною клімату;
- 1 млн громадських зарядних станцій для електромобілів до 2025 року;
- на 90% зменшення викидів парникових газів від транспортного сектору.

ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ

- Стратегія Комісії з імплементації Порядку денного ООН до 2030 року та цілей сталого розвитку;
- Паризька угода;
- Конвенція з охорони біологічного різноманіття;
- усі документи, які прийняті чи будуть прийняті відповідно до Дорожньої карти.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

- [Офіційна сторінка Європейської Комісії про Європейський зелений курс](#)
- [Основні документи, прийняті в рамках Європейського зеленого курсу](#)

Десятиліття харчування

19-21 листопада 2014 року

Римська декларація з питань харчування 2014 року та проголошене пізніше Десятиліття дій Організації Об'єднаних Націй (ООН) з проблем харчування (2016-2025 роки).

метою є збільшення інвестицій у харчування та реалізація політики та програм для поліпшення продовольчої безпеки та харчування в рамках

<https://www.fao.org/3/ml542r/ml542r.pdf>

Всесвітній економічний форум у Давосі

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН,
ухвалена 23 травня 2022 року
«Стан глобальної продовольчої
безпеки»

Міжнародний установчий саміт
International Summit on Food Security
26 листопада 2022 року, м.Київ

Ініціатива Grain from Ukraine підкреслює
важливість продовольчої безпеки і
глобальну роль України та її партнерів у
гарантуванні цієї безпеки

Спільна аграрна політика: 2023-27

Спільна аграрна політика є ключовою для забезпечення майбутнього сільського та лісового господарства, а також для досягнення цілей Європейської зеленої угоди

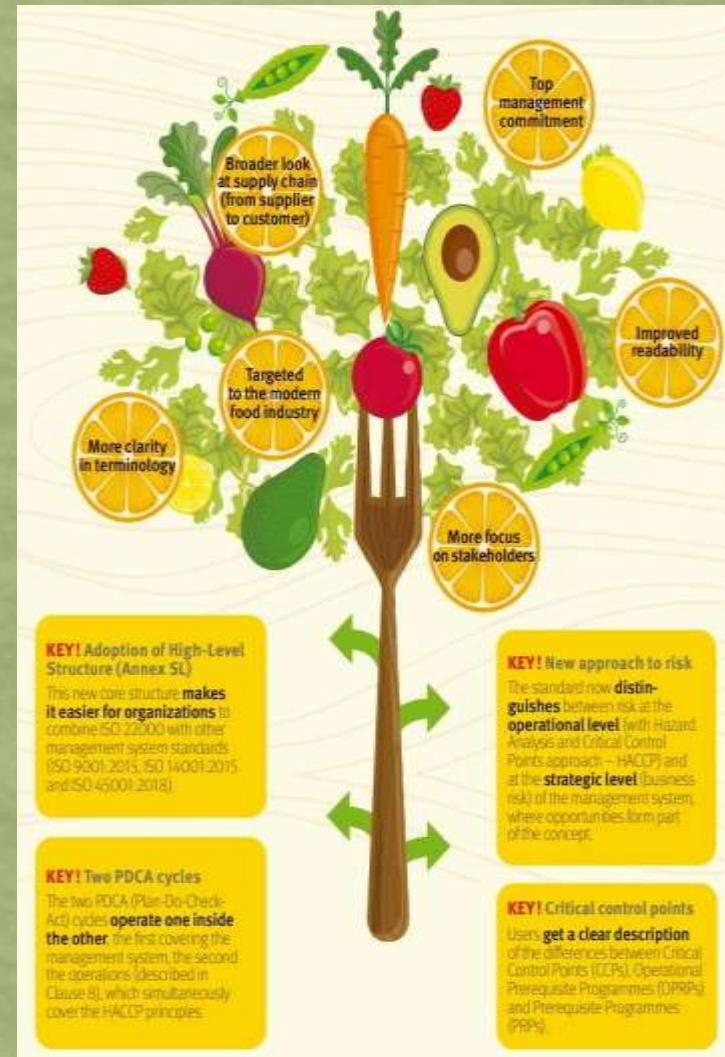

ISO 22000 стандарт

Hazard Analysis and Critical Control Point – HACCP –

розроблена концепція аналізу небезпек і критичних контрольних точок для забезпечення гарантованої безпеки продуктів харчування (в тому числі дієтичних добавок, харчових продуктів для спеціальних медичних цілей, харчових продуктів для контролю ваги), яка передбачає систему контролю якості при виробництві харчових виробів за рівнем критеріїв ризику

Міжнародний стандарт **ISO 22000** визначає вимоги для системи управління безпечністю харчових продуктів

Програма USAID з аграрного і сільського розвитку

ПРОГРАМА USAID АГРО

Facebook : @usaid.agro

Ключові напрямки Програми USAID АГРО

1 Розвиток продуктивності та доступу до ринку

- Розвиток ланцюгів доданої вартості

2 Покращення послуг для агросектору

- Фінтех та цифрові рішення
- Роботизовані та безпілотні технології
- Відновлення агробізнесу

3 Вдосконалення регуляторного середовища

- Земельна реформа та просторове планування
- Реформа підротехнічної меліорації
- Підтримка громад та аграріїв в умовах війни

Ініціатива USAID на підтримку стійкості агросектору AGRI-Україна

Аудиторії АГРО:

- Аграрні ММСП
- Громади України
- Асоціації в агро
- Сервісні організації
- Надавачі послуг

Робота у агро сегментах:

(зокрема, але не обмежуючись)

Тваринництво, рослинництво, крафт

глава 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій»

Угода про асоціацію України з Європейським Союзом

■ Європейський Союз

■ Україна

■ Об'єднане Королівство (колишній член ЄС, угода діяла до 31 грудня 2020 року)

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014

Сторони

■ Європейський союз

■ Евратом

■ 28 країн-членів ЄС

■ Україна

Стратегія продовольчої безпеки України до 2027 року

- розроблена Міністерством аграрної політики та продовольства України з метою реалізації Стратегії національної безпеки України,
- затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392,
- на виконання Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Стратегія продовольчої безпеки

України до 2027 року

Цілі:

Ціль 1. Наповнення ринку агропродукції. Передбачена підтримка виробників, зокрема органічної продукції. Поступове заміщення імпорту і відновлювання підприємств харчової промисловості.

Ціль 2. Забезпечення доступності продовольства для всіх груп населення України. Зменшення частки продовольства в структурі витрат українців.

Ціль 3. Посилення продовольчої безпеки. Наповнення державних резервів продуктами, створення системи моніторингу продовольчої безпеки, пріоритетне розмінування сільгоспземель, адаптації до змін клімату та інше.

**Етапи
Стратегії
продовольчої
безпеки до
2027
року**

Перший етап (2024 – 2026 роки) – формування та здійснення заходів підтримки виробників, спрямованих на розвиток галузей агропромислового комплексу, зокрема, виробників органічної продукції.

Другий етап (протягом 2027 року) – відновлення підприємств харчової промисловості на рівні об'єднаних територіальних громад, адміністративно-територіальних одиниць та держави в цілому.

Стратегія продовольчої безпеки до 2027 року

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РОЗРАХУНКИ

До проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України»
(назва проекту акта)

1. Період реалізації акта (рік)

Початок реалізації акта - через 3 місяці після закінчення воєнного стану

Кінцевий термін реалізації акта - через 39 місяців після закінчення воєнного стану

2. Стратегічні цілі та показники результату, яких планує досягти головний розробник проекту акта

Назва показника результату	Одиниця виміру	2021 рік*	15 місяців після закінчення воєнного стану	27 місяців після закінчення воєнного стану	39 місяців після закінчення воєнного стану
Стратегічна ціль 1 «Наповнення ринку через сприяння сталому розвитку виробництва сільськогосподарської продукції та харчових продуктів»					
Виробництво продукції сільського господарства у постійних цінах 2016 року на 1 га земель, що знаходяться в обробітку	тисяч гривень на 1 гектар	25,9	25,9	27,2	28,5
Валове виробництво продукції харчової промисловості (без ПДВ), всього	мільйонів доларів США	21 062	21 000	22 000	23 000
Середньодобова калорійність споживання населенням продуктів харчування	ккал	2677	2700	2800	2800
Середньодобове споживання населенням жирів у раціоні харчування	грам	95,2	96	96	96
Середньодобове споживання населенням протеїнів у раціоні харчування	грам	82,3	83	85	87
- в тому числі протеїнів тваринного походження	грам	42,5	43	45	47

Стратегія продовольчої безпеки до 2027 року

Стратегічна ціль 2 «Забезпечення економічної доступності продовольства для усіх груп населення України»					
Частка витрат на харчування в сукупних споживчих витратах домогосподарств	відсоток	52,6	50	47	45
Стратегічна ціль 3 «Безпекова компонента»					
Очищення земель сільськогосподарського призначення від мін та вибухонебезпечних предметів	Кількість залучень піротехнічних підрозділів		2329	2329	2329

6. Базові показники

6.1. Заінтересовані сторони, на забезпечення інтересів яких спрямовано реалізацію акта

тис. осіб

	Кількість осіб			
	Поточний рік 2024	15 місяців після закінчення воєнного стану	27 місяців після закінчення воєнного стану	39 місяців після закінчення воєнного стану
Заінтересовані сторони				
Держава та народ України				

6.2. Прямі та непрямі витрати

тис. грн

Перелік показників	Поточний рік 2024	15 місяців після закінчення воєнного стану	27 місяців після закінчення воєнного стану	39 місяців після закінчення воєнного стану
Прямі витрати:	3 908 639,8	3 908 639,8	3 908 639,8	3 908 639,8
Протиепізоотичні заходи та участь у Всесвітній організації охорони здоров'я тварин (МЕБ)	703 639,8	703 639,8	703 639,8	703 639,8
Очищення земель сільськогосподарського призначення від мін та вибухонебезпечних предметів	3 000 000,0	3 000 000,0	3 000 000,0	3 000 000,0
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	205 000,0	205 000,0	205 000,0	205 000,0
Непрямі витрати:	-	-	-	-
(розписати за показниками)	-	-	-	-
УСЬОГО	3 908 639,8	3 908 639,8	3 908 639,8	3 908 639,8

Аналіз зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання продовольчої безпеки країн світу

Країна	Характеристика
Франція	<p>Політика Франції у сфері продовольчого забезпечення здійснюється на основі Стратегії внутрішньої продовольчої безпеки. Згідно з цією Стратегією відповідальність за забезпечення продовольчої безпеки покладається на Міністерство сільського господарства, продовольства, рибальства, сільського та регіонального планування, напрямами діяльності якого є продовольство, державна підтримка вітчизняних виробників продукції та захист їх інтересів, рибальство та аквакультура, ветеринарія, захист рослин. Існують також агентства розвитку та науково-дослідні центри, що займаються забезпеченням наукових досліджень проблемних питань цієї галузі</p>
Німеччина	<p>В Німеччині прийнято Стратегію продовольчої безпеки, згідно з якою уповноважені органи влади у сфері продовольчої безпеки поділяються на такі рівні: загальноєвропейський (Європейська комісія, Європейське агентство з продовольчої безпеки, Продовольчий та ветеринарний офіс ЄС); федеральний (Федеральне міністерство продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів, Німецький федеральний інститут оцінки ризиків, Німецьке федеральне управління споживчого захисту і безпеки харчових продуктів); місцевий (федеральні дослідні інститути, міністерства земель федерації, уряди земель федерації). Стратегія продовольчої безпеки Німеччини поєднала у собі весь комплекс як загальнотеоретичних підходів до розуміння продовольчої безпеки, так і економічних й юридичних засобів її досягнення, що сприяє забезпеченню безпеки та якості продуктів харчування, гарантуванню прав споживачів і дотриманню процедур врегулювання конфліктних ситуацій зі споживачами</p>
Нідерланди	<p>Основою нідерландської системи забезпечення якості «Інтегрований контроль ланцюга» щодо технологічного ланцюга для виробництва свинини від підприємства розведення молодняку до роздрібної торгівлі є контроль, відстежування, а також незалежна система санкцій. Найважливішими вимогами, зокрема, є: співпраця виключно з визнаними відгодівельниками, постачальниками кормів і ветеринарами; повна документація дій ветеринаром у вахтовому журналі; лікарські засоби тільки з «Позитивного списку ветеринарних препаратів для свиноферм»; архівування накладних від постачальників кормів і транспортної документації при ввезенні й вивезенні свиней; маркування всіх тварин; задокументована система власного контролю</p>

Аналіз зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання продовольчої безпеки країн світу

Країна	Характеристика
Вірменія	Закон Республіки Вірменія «Про забезпечення продовольчої безпеки» від 05.06.2002 р. №3Р-338 закріплює дефініцію «забезпечення продовольчої безпеки держави» як такий стан економіки держави, що забезпечує продовольчу незалежність держави та гарантує фізичну та економічну доступність харчових продуктів для населення, що відповідають нормам охорони здоров'я
Білорусь	Стаття 21 Конституції Республіки Білорусь від 15.03.1994 р. гарантує кожному громадянину право на гідний рівень життя, зокрема на достатнє харчування. У постанові Ради Міністрів Республіки Білорусь «Про концепцію національної продовольчої безпеки Республіки Білорусь» від 10.03.2004 р. №252 національна продовольча безпека визначена як такий стан економіки, за якого, незалежно від кон'юнктури світових ринків, населенню гарантується стабільне забезпечення продовольством у кількості, що відповідає науково обґрунтованим параметрам (пропозиція), з одного боку, і створюються умови для підтримання споживання на рівні медичних норм (попит), що відповідає умовам розширеного відновлення населення, з іншого боку
Молдова	Стаття 37 Конституції Республіки Молдова від 29.07.1994 р. закріплює право кожної людини на безпечні продукти харчування
Бельгія	Реалізацію державної аграрної політики Бельгії забезпечує Міністерство сільського господарства і наукової політики, а Федеральне агентство з безпеки харчових продуктів займається перевіркою та випробуванням продукції на різних етапах харчового ланцюга згідно з відповідними програмами. Однією з таких програм є Програма забезпечення якості виробництва свинини, у якій наголошується на відстежуванні і перешкоджанні появі залишкових речовин ветеринарних препаратів у м'ясі. Органи державної влади Бельгії у питаннях продовольчої безпеки головну увагу приділяють забезпеченню якості харчових продуктів і мінімізації ризиків для здоров'я споживачів, що забезпечується шляхом гарантування стандартизації та максимального контролю

Аналіз зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання продовольчої безпеки країн світу

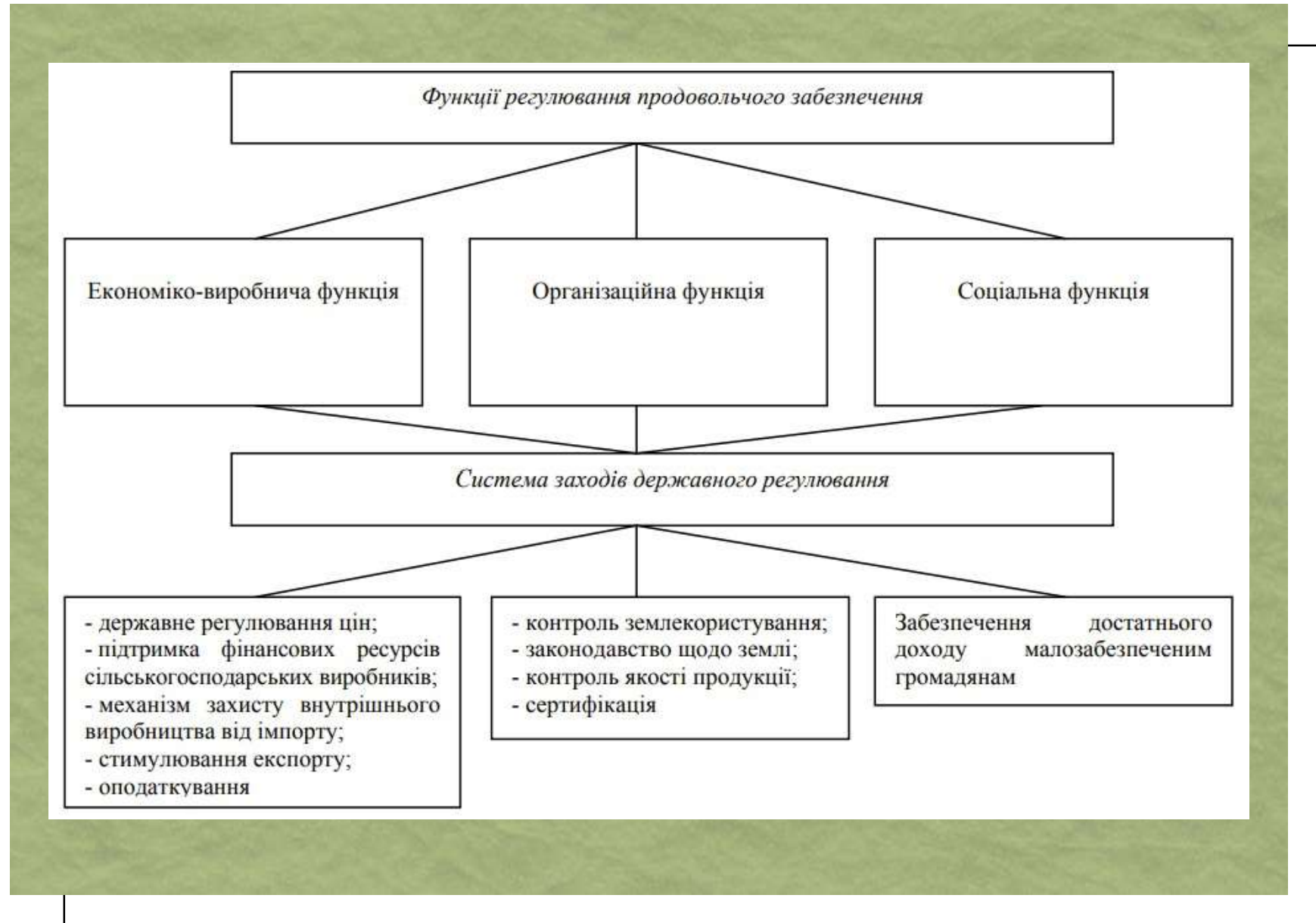
	Країна	Характеристика
Турк	меністан	Закон Туркменістану «Про продовольчу безпеку» від 15.06.2000 р. №29-II затверджує, що продовольча безпека Туркменістану є таким станом економіки держави, за якого забезпечується необхідний рівень виробництва життєво важливих продуктів харчування та продовольчої сировини, а також гарантується доступність продовольства для всього населення у кількості, необхідній для активного та здорового життя
США	А	У США були прийняті спеціальні закони «Про продовольчу безпеку США» (1985 р.), «Про поліпшення продовольчої безпеки» (1986 р.), що створили нормативне підґрунтя у сфері державного регулювання продовольчої безпеки. Дія норм федерального закону «Про продовольчу безпеку» спрямована на розвиток виробництва зерна, молочних продуктів, рису, сої, бобів, цукру. Державне регулювання продовольчої безпеки здійснюється на засадах забезпечення населення якісними продуктами харчування, опанування міжнародних продовольчих ринків, розвитку сільськогосподарського виробництва. А в 2016 році було прийнято Закон про глобальну продовольчу, метою якого було активізувати зусилля США з «просування глобальної продовольчої безпеки, стійкості та харчування». У 2018 році було прийнято Закон про повторну авторизацію глобальної продовольчої безпеки, метою якого було розширення програми «Feed the Future» та її подовження до 2023 року
Бразилія		У Бразилії правове регулювання продовольчої безпеки здійснюється на основі закону «Про продовольчу безпеку» від 15.09.2006 р. №11.346, де продовольча безпека - це реалізація загального права на регулярний та постійний доступ до якісного харчування в достатній кількості без перешкоди доступу до інших основних благ на підставі засобів, що сприяють зміцненню здоров'я, забезпечують повагу до культурного різноманіття та є раціональними з соціальної, економічної та екологічної точок зору

Аналіз зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання продовольчої безпеки країн світу

Країна	Характеристика
Японія	<p>У Японії в 1995 р. було ухвалено закон «Про продовольство». Відповідно до його норм почала діяти програма спеціального асигнування, активізувалося надання субсидій сільськогосподарським підприємствам, здійснювалося фінансування проектів, спрямованих на запровадження новітніх технологій у сфері сільського господарства (тваринництво). У 1999 р. в Японії було прийнято закон «Про продовольство, сільське господарство та розвиток сільських районів». Цей нормативно-правовий акт закріпив продовольство як необхідну умову життєдіяльності людини та фактор підтримки здорового способу життя.</p> <p>Food Safety Basic Act № 48 (закон «Про безпеку харчової продукції» у редакції Закону Японії від 2007 р.) вступив в дію 23.05.2003 р., під терміном «продовольство» розуміються всі продукти харчування та напої.</p>
КНР	<p>З 01.07.2009 р. у КНР набув чинності закон «Про безпеку харчової продукції», основою якого є забезпечення безпеки харчової продукції, гарантування безпеки для життя та здоров'я людей</p>
Кенія	<p>За кенійським законодавством продовольство - це продукти харчування, напої, жувальна гумка, що пройшли сертифікацію та можуть бути реалізовані через торговельну мережу з метою задоволення споживчого попиту населення</p>
Індія	<p>Закон «Про продовольчу безпеку та стандарти» набув чинності 24.08.2006 р. Він консолідував закони щодо продовольства і продовольчої безпеки, встановлення науково обґрунтованих стандартів на продовольчі товари для регулювання їх виробництва, зберігання, розподілу, продажу та імпорту з метою забезпечення наявності безпечних і корисних харчових продуктів для споживання людиною. У ньому встановлено, що продовольством є оброблена, частково оброблена або необроблена речовина (дитяче харчування, питна вода, алкогольні напої, жувальна гумка та інші), що призначена для споживання людиною. Продовольча безпека настає, коли продовольство не завдає шкоди людині за умови використання для споживання за його призначенням</p>

**Функції
регулювання
продовольчого
забезпечення та
система заходів
щодо їх реалізації**

Заходи із забезпечення продовольчої безпеки

Країна	Основні заходи
США	<ul style="list-style-type: none">– гранти на підготовку, проведення інспекцій, зміцнення потенціалу лабораторій і реалізацію програм, що забезпечують безпеку харчових продуктів;– жорсткий контроль за продуктами харчування, які імпортуються до США;– комплекс державних програм з продовольчої допомоги населенню;– державна підтримка фермерів;– фінансування міжгалузевих цільових програм, пов'язаних з підтримкою розвитку аграрного сектору тощо.
ЄС	<ul style="list-style-type: none">– інтегрований підхід до безпеки харчових продуктів «від ферми до виделки»;– система швидкого оповіщення про їжу та корми (RASFF);– жорсткі стандарти до виробництва продуктів харчування;– жорсткий контроль за витратами ЄС на виробництво сільськогосподарської продукції;– застосування принципу обережності у споживчій політиці, виробництві продуктів харчування, вирощуванні тварин та рослин, захисті навколишнього середовища;– встановлення спеціального контролю та протидія застосуванню шахрайських практик при збуті певних продуктів харчування;– запровадження спеціальних правил щодо регулювання органічного виробництва, маркування та контролю;– контроль за рівнем забрудненості продуктів харчування, що може виникнути у процесі виробництва, упаковки, транспортування та зберігання або з навколишнього середовища;– контроль за безпечністю кормів та добрив тощо.
Японія	<ul style="list-style-type: none">– збільшення внутрішнього виробництва;– задоволення попиту на два типи їжі (традиційної і західної);– контроль за харчовими продуктами;– стабільне постачання продуктів харчування;– багатофункціональність сільського господарства;– сталий розвиток сільського господарства;– сприяння розвитку сільських територій;– вимоги до маркування основних алергенних харчових продуктів;– функціонування всеосяжної системи санітарного контролю, що базується на системі аналізу небезпек за критичними точками тощо.

Заходи із підтримки та забезпечення розвитку аграрного сектору

Країна	Основні заходи
США	<ul style="list-style-type: none">– консервація і вилучення з обороту земель;– стимулювання експорту шляхом надання експортної компенсаційної надбавки фермерам;– стимулювання концентрації сільськогосподарського виробництва;– субсидування урядових програм підтримки розвитку окремих галузей аграрного сектору;– кредитування сільгоспвиробників під заставу аграрної продукції шляхом надання компенсаційних виплат тощо.
ЄС	<ul style="list-style-type: none">– державні субсидії;– дія Спільної аграрної політики (САП);– підтримка багатофункціональності сільського господарства;– захист доходів сільськогосподарських виробників;– розвиток сільських територій;– підтримка фермерських господарств;– державна закупівля сільськогосподарської продукції;– допомога у створенні та розвитку ринку;– розвиток соціальної інфраструктури;– будівництво та реконструкція переробних потужностей;– встановлення квот на виробництво продукції та гарантованих цін тощо.
Японія	<ul style="list-style-type: none">– структурні програми розвитку АПК, створення аграрних підприємств за кордоном з метою диверсифікації імпорту;– заходи з інтенсифікації виробництва і підвищення конкурентоспроможності продукції;– програма спеціального асигнування, надання субсидій виробникам, фінансування проєктів із запровадження новітніх технологій у сільському господарстві;– пільгове кредитування;– страхування сільськогосподарських кредитів;– програми з розширення можливостей оренди сільськогосподарських машин;– програми сприяння розробці і впровадженню нових зразків високопродуктивної сільськогосподарської техніки;– модернізація сільськогосподарських підприємств тощо.

4. Екоцид природніх умов України

Кримінальний кодекс України, стаття 441

Масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу

порушення **Статуту ООН** та **частини третьої статті 38 Протоколу Женевської конвенції**,

якою заборонено застосовувати методи, засоби ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або завдадуть широкої, довгочасної та серйозної шкоди природному середовищу

Лише одна з
областей

ДЕРЖАВНОЮ ЕКОЛОГІЧНОЮ ІНСПЕКЦІЄЮ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ЗА ПЕРІОД 24.02.2022-13.09.2024

РОЗРАХОВАНО ЗБИТКИ ДОВКІЛЛЮ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

ЗЕМЛЯ

314,2
МЛРД. ГРН

АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

234,2
МЛРД. ГРН

ЛІСОВІ ПОЖЕЖІ

324,7
МЛН. ГРН

ГОРІННЯ ГАЗУ,
НАФТОПРОДУКТІВ

42,9
МЛН. ГРН

ІНШІ ПОЖЕЖІ

ВОДА

4,2
МЛРД. ГРН

552 913 463 579 ГРН

Екологічний договір

Документ акцентує увагу на трьох основних завданнях:

- 1) оцінка збитків довкіллю, яких завдала і завдає рф на території України (*сума збитків довкіллю України внаслідок збройної агресії рф на початок 2024 року перевищує 2,5 трлн грн. Кількість зафіксованих злочинів росіян проти природи України – понад 5,5 тисяч*);
- 2) покарання за вчинення цих злочинів;
- 3) відновлення природи й усунення завданої шкоди

Загальні збитки від пошкодження територій та порушення ґрунтів

ОБСЯГИ ЗБИТКІВ ВІД ПОРУШЕННЯ ГРУНТІВ,
ТИС. ДОЛЛАРІВ НА КМ²

ОБСЯГИ ЗБИТКІВ ВІД ПОРУШЕННЯ ГРУНТІВ, МЛН. ДОЛ

Порівняння методів оцінки екологічних збитків українському довікілью за період 24 лютого 2022 року по 24 лютого 2023 року

Статті порівняння	Українська методика	Методика Світового банку у координації з ЄС
Сума розрахованих збитків	52 млрд.дол.США	2 млрд.дол.США
Порядок розрахунку	недоотримані доходи від зборів, податків та інших регуляторних платежів за забруднення, спричинені комунальними та промисловими викидами, помножені на кілька коефіцієнтів	Друга швидка оцінка збитків та потреб (RDNA2)
Визначення поняття «екологічні збитки», яке включає врахування терміну відновлення	відновлення, що триватиме протягом наступного десятиліття, має охоплювати такі аспекти, як «зелена інфраструктура», відновлення екосистем, компенсація збитків, завданих здоров'ю населення, та пов'язаних травм, а також вирішення питань пом'якшення наслідків зміни клімату та підвищення рівня адаптації до очікуваних наслідків зміни клімату	короткий період 2-5 років після завершення бойових дій, вимагає зосередження на відновленні основних комунальних послуг і швидкій відбудові критично важливої інфраструктури
Недоліки	оцінка збитків може бути завищеною, але випадково виявилася ближчою до повного обсягу екологічних збитків, який має включати всю кількісно оцінену деградацію наземних і водних екосистем, ґрунтів і лісів	використовує визначення прямих збитків від руйнування або пошкодження фізичних активів та інфраструктури, оцінених в грошовому еквіваленті як витрати на заміну або ремонт фізичних активів та інфраструктури, з урахуванням довоєнної вартості ціни заміни певного активу. Вартість при цьому визначалася для відновлення довоєнної діяльності за допомогою ремонту і реставрації. Тобто оцінює лише витрати на відновлення фізичних активів та інфраструктури, не враховує вартість забруднення довкілля через руйнування та нефункціонування таких об'єктів, як очисні споруди та інші промислові об'єкти, а також вартість відновлення деградованих екосистемних послуг або компенсацію за їхнє погіршення [водні, наземні екосистеми]